

A person is sitting on a rock, looking out over a city at sunset. The person is in silhouette, and the city lights are visible in the background. The overall mood is contemplative and serene.

# Darbinieku atbildība par darba devējam nodarītajiem zaudējumiem transporta jomā

Ivo Maskalāns  
Zvērināts advokāts

25.05.2017

C O B A L T

Estonia Latvia Lithuania Belarus

[www.cobalt.legal](http://www.cobalt.legal)

# Līgumisko attiecību veidi starp uzņēmumu un pārvadātāju (šoferi)

---

- Darba devējs un Darba ņēmējs
- Uzņēmuma līgums
- Pakalpojuma līgums
- Cita veida civiltiesisks līgums
  
- Pat neslēdzot darba līgumu, pastāv risks, ka attiecības tiks atzītas par darba attiecībām, līdz ar to darbosies Darba likuma obligātais regulējums par darbinieka atlīdzināmo zaudējumu ierobežojumu

# Darbinieka tiesisko stāvokli pasliktinošu noteikumu spēkā neesamība

---

- Darba tiesības ir būtisks publisko tiesību elements
- Nav spēkā darba kārtības noteikumu, darba līguma un darba devēja rīkojumu noteikumi, kas pretēji normatīvajiem aktiem pasliktina darbinieka tiesisko stāvokli
  - Piemēram, pienākums darbiniekam atlīdzināt visus darba devēja zaudējumus, jebkādā gadījumā, kad tie radušies saistībā ar tā pienākuma izpildi

## 86.pants. Darbinieka civiltiesiskās atbildības pamats un apmērs

(1) Ja darbinieks bez attaisnojoša iemesla neveic darbu vai arī veic to nepienācīgi vai citādas prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ ir nodarījis zaudējumus darba devējam, darbiniekam ir pienākums atlīdzināt darba devējam radušos zaudējumus.

(2) Darbinieks atbild vienīgi par darba devēja tagadējās mantas samazinājumu, bet neatbild par sagaidāmās peļņas atrāvumu.

(3) Ja zaudējumi darba devējam nodarīti ar darbinieka ļaunu nolūku vai tādas viņa prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ, kas nav saistīta ar nolīgtā darba veikšanu, darbinieks atbild par visiem darba devēja zaudējumiem.

(4) Darbinieks, kura **darbs saistīts ar zaudējumu rašanās paaugstinātu risku**, atbild vienīgi tad, ja zaudējumi darba devējam nodarīti ar ļaunu nolūku vai rupjas neuzmanības dēļ.

# Tests, kā likums jālasa?

---

**1. jautājums:** Vai darbinieka darbs ir saistīts ar paaugstinātu zaudējumu rašanās risku?

**JĀ** – jāuzdod 2. jautājums:

**2. jautājums:** Vai zaudējumi nodarīti ar ļaunu nolūku vai rupjas neuzmanības dēļ?

**JĀ** – darbinieks atbild par zaudējumiem, lai zinātu, kādā apmērā – jāuzdod 3. jautājums

**NĒ** – darbinieks neatbild par zaudējumiem

# Tests, kā likums jālasa?

**1. jautājums:** Vai darbinieka darbs ir saistīts ar paaugstinātu zaudējumu rašanās risku?

**NĒ** jāuzdod 2. jautājums:

**2. jautājums:** Vai zaudējumi nodarīti darbiniekam bez attaisnojoša iemesla neveicot darbu, vai arī veicot darbu nepienācīgi, vai citādas prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ?

**JĀ** – darbinieks atbild par zaudējumiem, lai zinātu, kādā apmērā – jāuzdod 3. jautājums

**NĒ** – darbinieks neatbild par zaudējumiem

# Tests, kā likums jālasa?

---

**3. jautājums:** Vai zaudējumi nodarīti ar darbinieka ļaunu nolūku vai tādas viņa prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ, kas nav saistīta ar nolīgtā darba veikšanu?

JĀ – darbinieks atbild par visiem darba devēja zaudējumiem

NĒ - darbinieks atbild vienīgi par darba devēja tagadējās mantas samazinājumu, bet neatbild par sagaidāmās peļņas atrāvumu

LR Augstākās tiesas 20.04.2016. spriedums Lietā Nr. C28348212

(..) ir pareizs tiesas secinājums, ka darbības ar transportu – transportlīdzekļa vadīšana – atbilstoši Civillikuma 2347.panta otrajai daļai ir uzskatāmas par darbībām, kas saistītas ar paaugstinātu bīstamību apkārtējiem. Tādēļ atbildētāja darbs bija saistīts ar zaudējumu rašanās paaugstinātu risku. Līdz ar to attiecībā uz /pers. C/ atbildības pamatu un apmēru pret viņa darba devēju AS „Rīgas Taksometru parks” ir piemērojama Darba likuma 86.panta ceturtā daļa



LR Augstākās tiesas 20.04.2016. spriedums Lietā Nr. C28348212

Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpuma fakts un ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanas fakts pats par sevi nerada ne vieglas, ne rupjas neuzmanības prezumpciju. Ceļu satiksmes negadījumu iespējams izraisīt gan ar vieglu, gan rupju neuzmanību, un šo neuzmanības veidu nošķiršanai nepieciešams noskaidrot zaudējumus izraisījušās personas rīcību konkrētā negadījuma apstākļos un subsumēt to Civillikuma 1646., 1645.pantu normām.

1645. Neuzmanība ir rupja, ja kāds rīkojas augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, vai mazāk rūpējas par viņam uzticētām svešām lietām un darīšanām nekā par savām pašā, vai arī uzsāk tādu darbību, kuras kaitīgums un bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi. Zaudējumu atlīdzības un citu civiltiesisku seku ziņā rupja neuzmanība pilnīgi pielīdzināma ļaunam nolūkam.

1646. Par vieglu neuzmanību atzīstams tās rūpības un čaklības trūkums, kāda vispār jāievēro krietnam un rūpīgam saimniekam.

Latgales apgabaltiesas 23.10.2013. spriedums Lietā Nr. C26109412 (stājies spēkā)

Darbinieks, strādājot par vadītāju un pildot darba pienākumus, ar kravas automašīnu, pārveda precis no Itālijas uz Krieviju, un vadot transporta līdzekli alkohola reibuma stāvoklī, izraisīja ceļu satiksmes negadījumu. Ceļu satiksmes negadījuma rezultātā tika sabojāta kravas automašīna, trīsasu tenta puspiekabe un krava.

Darbinieks uzņēmās pilnīgu materiālu atbildību par viņam nodoto vērtību saglabāšanu (Darba līguma noteikumi).

Saskaņā ar autovadītāja instrukcijas 10.6. punktu darbiniekam ir aizliegts lietot alkoholu.

Darbiniekam pienākums atlīdzināt zaudējumus (vairāk kā 30 000 EUR).

---

Latgales apgabaltiesas 02.06.2016. spriedums lietā Nr.C12118715 (spēkā ar 01.12.2016. AT lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību)

Tiesa uzskata, ka piekabes bojāšana zem tilta pierāda, ka atbildētājs nav pareizi izvērtējis, vai tilta (ceļa pārvada) augstums pieļauj transportlīdzekļa izbraukšanu zem tā, nevis to, ka viņš vispār nav vērtējis tilta augstumu. Lietā nav pierādījumu tam, ka atbildētājs vispār nav vērtējis piekabes gabarītus un tilta (ceļa pārvada) augstumu, vai vērtējis to augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi.

Tiesai nav pamata apšaubīt atbildētāja apgalvojumu, ka pie tilta nebija ceļa aizlieguma zīmes ar augstuma ierobežojumu transportlīdzekļiem, jo lietā nav datu par tilta aprīkošanu ar šo ceļazīmi, prasītāja savā prasībā un paskaidrojumos par apelācijas sūdzību nav norādījusi par šīs zīmes pastāvēšanu un tās neievērošanu. Līdz ar to tiesa konstatē, ka atbildētājs, iebraucot zem tilta, nav apzināti pieļāvis aizliegtas darbības- ceļa aizlieguma zīmes par augstuma ierobežojumu transportlīdzekļiem pārkāpšanu, kuras kaitīgums un bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi. Ievērojot minēto, tiesai uzskata, ka atbildētājs, pabraucot zem tilta ar uzticēto transportlīdzekli, nerīkojās augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, rūpējās par viņam uzticētām svešām lietām kā par savām pašām, nevarēja paredzēt savas rīcības iestājušās sekas (piekabes bojāšanu).

Saskaņā ar Civillikuma 1645.panta pirmās daļas noteikumiem neuzmanība ir rupja, ja kāds rīkojas augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, vai mazāk rūpējas par viņam uzticētām svešām lietām un darīšanām nekā savām pašā, vai uzsāk tādu darbību, kuras kaitīgums un bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi. Atbildētāja rīcībā nav konstatētas Civillikuma 1645.panta pirmajā daļā noteiktas rupjas neuzmanības pazīmes, tāpēc tiesa atzīst, ka atbildētājs nav pieļāvis rupju neuzmanību.

Prasītāja atsauce uz darba līguma noteikumiem par atbildētāja pilnu materiālo atbildību par viņam uzticēto mantu un Civillikuma 1587.,1775., 1779. panta un Darba likuma 86.panta pirmo daļu nevar būt par pamatu prasības apmierināšanai, jo pastāv Darba likuma 86.panta ceturtais daļas noteiktie nosacījumi, kas izslēdz darbinieka civiltiesisko atbildību par darba devējam nodarīto zaudējumu.

Rīgas apgabaltiesas 17.11.2015. spriedums lietā Nr. C30645712 (stājies spēkā)

Atbildētājs tika pieņemts darbā pie prasītāja par dokeri. Saskaņā ar līguma 2.5.punktu darbinieka pienākums ir saudzīgi izturēties pret darba devēja un klientu īpašumā vai valdījumā esošo mantu, bet 2.1.punktā noteikts izpildīt darbu savlaicīgi, precīzi un rūpīgi.

Atbildētājs atzina savu vainu konteineru deformēšanā, strādājot 2011.gada 2.jūnija naktī. Atbildētājs paskaidroja, ka pie vagonu – platformu iekraušanas viens konteiners /numurs/ neiesēdās cieši uz vagona. Lai tas iesētos, nācās konteineru piespiest, bet spiediens izrādījās pārāk stiprs un konteiners tika stipri deformēts.

Tādējādi saskaņā ar Darba likuma 86.panta pirmo daļu, ja darbinieks bez attaisnojoša iemesla neveic darbu vai veic to nepienācīgi, vai citādas pretiesiskas, vainojamas rīcības dēļ ir nodarījis zaudējumus darba devējam, darbiniekam ir pienākums atlīdzināt darba devējam radušos zaudējumus.

Tādējādi prasība ir pamatota un apmierināma.



Judikatūrā atzīts, ka gadījumā, kad ceļu satiksmes negadījumā bojāta automašīna, nav nozīmes apstāklim, ir vai nav automašīnai nepieciešamais remonts veikts (Augstākās tiesas 2015.gada 15.jūnija spriedums lietā SKC-70/2015). Judikatūrā arī atzīts, ka "tagadējās (esošās) mantas samazinājums rodas gadījumā, kad ķermeniskai lietai tiek nodarīti bojājumi. (..) Nepieciešamo līdzekļu apmērs, lai bojātā lieta atgūtu savu iepriekšējo stāvokli, ir kritērijs, pēc kura iespējams noteikt, kādā apmērā ir noticis esošās mantas samazinājums, citiem vārdiem sakot, kādā apmērā nodarīti zaudējumi tagadējās mantas samazinājuma veidā" (Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 29.oktobra spriedums lietā SKC-332/2008).

Vidzemes apgabaltiesas 13.05.2014. spriedums lietā Nr. C08027112 (stājies spēkā)

Lielpolijas Vojevodistes Ceļu satiksmes Inspekcija pieņēmusi lēmumu par 12000 zlotu naudas soda piemērošanu Darba devējam par to, ka tam piederošā transportlīdzeklī digitālās reģistrācijas kontrolierīcei (tahogrāfam) ir pievienota neatļauta papildus ierīce (magnēts), kas izraisa tās nepienācīgu darbību.

Darba devējs šo summu iemaksāja darbinieka kontā, darbinieks nomaksāja sodu.

Darbinieks atteicās atgriezt šo summu darba devējam, jo rīkojumu par magnēta uzstādīšanu deva pats darba devējs.

Atbilstoši Darba likuma 87.panta pirmajai daļai, ir pamats /pers. B/ pilnībā atbrīvot no civiltiesiskās atbildības par darba devējam nodarītajiem zaudējumiem, jo darba devēja pati - ar saviem rīkojumiem uzdodot atbildētājam izmantot neatļautu papildus ierīci (magnētu), lai izraisītu digitālās reģistrācijas kontrolierīcei (tahogrāfa) falsificētu darbību, ir vainojama pie naudas soda uzlikšanas par šādām pretlikumīgām darbībām.

**Pierādījumi:** liecības, darba devējs nav piemērojis disciplinārsodu, darba devējs nav piemērojis ieturējumu

«Šāda prasītājas rīcība tiesas kolēģijas ieskatā neliecina par to, ka prasītāja faktu par neatļautas papildus ierīces (magnēta) pievienošanu

digitālās reģistrācijas kontrolierīcei (tahogrāfam) būtu traktējusi kā pārkāpumu no atbildētāja puses»

## **87.pants. Pamats darbinieka atbrīvošanai no civiltiesiskās atbildības**

(1) Darbinieks pilnībā vai daļēji atbrīvojams no civiltiesiskās atbildības par darba devējam nodarītajiem zaudējumiem, ja arī darba devējs pats — ar saviem rīkojumiem vai nenodrošinot pienācīgus darba apstākļus vai darba aprīkojumu — bijis vainīgs zaudējumu nodarīšanā. Darbinieka civiltiesiskās atbildības apmērs nosakāms atkarībā no lietas apstākļiem, īpaši ņemot vērā to, ciktāl pārsvarā bijusi darbinieka vai darba devēja vaina.

(2) Šā panta pirmās daļas noteikumi attiecīgi piemērojami arī tad, kad darba devējs nav brīdinājis darbinieku par šādu zaudējumu rašanās risku, ko darbinieks nav paredzējis un viņam nevajadzēja paredzēt, kā arī tad, kad darba devējs nav ievērojis pienācīgo rūpību, lai zaudējumus novērstu vai mazinātu.

(3) Tiesa atkarībā no lietas apstākļiem var samazināt darbinieka civiltiesiskās atbildības apmēru atbilstoši viņa mantas stāvoklim.

- Zaudējumus, kas radušies darbinieka prettiesiskas, vainojamas rīcības dēļ, var ieturēt, ja saņemta darbinieka rakstveida piekrišana
- Piekrišanu nepieciešams saņemt katrā konkrētajā gadījumā (nevar ietvert piekrišanu darba līgumā visiem nākotnes gadījumiem)
- Var ieturēt ne vairāk par 20% no mēneša darba samaksas un nevar būt mazāk par minimālo algu
- Citi ieturējumi:
  - samaksa neatstrādātajām atvaļinājuma dienām
  - neatstrādātie/neizlietotie avansi
  - pārmaksātās darba devēja maldības dēļ, ja darbinieks par to ir zinājis vai pats bijis vainīgs pie pārmaksas

- Disciplinārsodu veidi – piezīme un rājiens
- Darba līguma uzteikums nav disciplinārsods
- Nevar vairākas reizes sodīt par to pašu pārkāpumu (piezīme/rājiens + uzteikums)
- Nav noteikti konkrēti limiti, cik piezīmes/rājieni jāsakrāj, lai sekotu uzteikums
- Piezīmes un rājieni dzēšas gada laikā
- Par piezīmi/rājienu var iesniegt sūdzību darba devējam; pēc tam 1 mēneša laikā tiesā (AT interpretācija)

Latgales apgabaltiesas 15.12.2014. spriedums lietā Nr. C12206212 (stājies spēkā)

Darbinieks, veicot starptautisko kravu pārvadājumu, atpūtai bija izvēlējies neapsargātu apstāšanās vietu, kur konstatēja kravas zādzības faktu.

Pasūtītāja un pārvadātāja noslēgtā pasūtījuma līguma 3.punktā kā īpaša prasība pielīgts nosacījums, ka pārvadātājam jābūt nepārtrauktiem sakariem ar autovadītāju un jāgarantē klientam, ka mašīna pieturu gadījumā atradīsies apsargātās teritorijās.

Darbinieks šo nosacījumu nav izpildījis.

Darbinieks ir pārkāpis darba līguma 4.1.8.punktu, kurā viņam noteikts pienākums nodrošināt kravu saglabāšanu, pārvadājot tās, un vilcējautomobiļa vadītāja – ekspeditora amata instrukcijas 2.2.punktu par kravas glabāšanas un transportēšanas režīma nodrošināšanu transportēšanas laikā. Saskaņā ar amata instrukcijas 5.1.punktu vadītājs – ekspeditors atbild par viņam. uzticēto profesionālo vērtību saglabāšanu.

Tiesas kolēģijas ieskatā fakti, ka zaudējumi nodarīti trešo personu prettiesiskas rīcības rezultātā un ka prasītāja nebija apdrošinājusi savu civiltiesisko atbildību iespējamem zaudējumiem sakarā ar konkrēto starptautisko kravu pārvadājumu, neatbrīvo atbildētāju no pienākuma atlīdzināt zaudējumus darba devējam



Šajā gadījumā atbildētāja rīcībai ir cēloniskais sakars ar prasītājam nodarītajiem zaudējumiem. Kaut arī kravas daļēju zādzību izdarījušas trešās personas, pārvadājuma laikā pastāvēja apstākļi, no kuriem atbildētājs varēja izvairīties un kuru sekas viņš varēja paredzēt un novērst, proti, atpūtai apstāties apsargātā teritorijā. Nav izslēgts, ka zādzība var notikt arī apsargātā stāvvietā, taču no atbildības par daļēju kravas zaudējumu varētu atbrīvoties tādā gadījumā, ja būtu izpildījis kravas nosūtītāja un darba devēja instrukcijas. Ja atbildētājs, saprātīgi rīkojoties, tomēr nebūtu varējis zādzību novērst, tad viņa vaina nebūtu konstatējama. Savukārt darba devēja lēmums neziņot Rumānijas policijai par notikušo zādzību, neietekmē / atbildības pamatu un apmēru.



## **IVO MASKALĀNS**

Zvērināts advokāts

Mobilais +371 2947 3537

Darbā +371 6720 1823

[ivo.maskalans@cobalt.legal](mailto:ivo.maskalans@cobalt.legal)



Igaunija  
Kawe Plaza, Pärnu mnt  
15  
10141 Tallina  
Tel. +372 6651 888  
tallinn@cobalt.legal

Latvija  
Marijas iela 13 k-2  
LV-1050 Rīga  
Tel. +371 6720 1800  
riga@cobalt.legal

Lietuva  
Lvovo 25  
LT-09320 Viļņa  
Tel. +370 5250 0800  
vilnius@cobalt.legal

Baltkrievija  
Pobediteley ave. 100-207  
220020 Minska  
Tel. +375 17 336 0093  
minsk@cobalt.legal

[www.cobalt.legal](http://www.cobalt.legal)